

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר יהודה לנדי שליט"א

The Location of the Beis haMikdash

זבחים דף נד: - בענין מיקום בית המקדש

המקדש בחלקו של בנימין

1.

זבחים נג:

אמרת עולה טעונה יסוד וקרן מזרחית דרומית לא היה לה יסוד מ"ט אמר ר' אלעזר לפי שלא היתה בחלקו של טורף דאמר רב שמואל בר רב יצחק מזבח אוכל בחלקו של יהודה ונכנסה בחלקו של בנימין והיה בנימין הצדיק מצטער עליה בכל יום לנוטלה שנאמר (שם נ"ד.) חופף עליו כל היום לפיכך זכה בנימין הצדיק ונעשה אושפיזין להקב"ה שנאמר ובין כתפיו שכן מיתבי עולת העוף כיצד היתה נעשית היה מולק את ראשה ממול עורפה ומבדיל וממצה דמה על קיר המזבח ואי אמרת לא היה לה יסוד באוירא בעלמא הוא דקא עביד אמר רב נחמן בר יצחק אימר כך התנו אוירא דבנימין קרקע דיהודה.

2.

זבחים נד:

דרש רבא מאי דכתיב וילך דוד ושמואל וישבו בנויות ברמה וכי מה ענין ניות אצל רמה אלא שהיו יושבין ברמה ועוסקין בנויו של עולם אמרי כתיב וקמת ועלית אל המקום מלמד שבית המקדש גבוה מכל ארץ ישראל וארץ ישראל גבוהה מכל ארצות לא הווי ידעי דוכתיה היכא אייתו ספר יהושע בכולהו כתיב וירד ועלה הגבול ותאר הגבול בשבת בנימין ועלה כתיב וירד לא כתיב אמרי ש"מ הכא הוא מקומו סבור למבנייה בעין עיטס דמדלי אמרי ניתתי ביה קליל כדכתיב ובין כתפיו שכן ואיבעית אימא גמירי דסנהדרין בחלקו דיהודה ושכינה בחלקו דבנימין ואי מדלינן ליה מתפליג טובא מוטב דניתתי ביה פורתא כדכתיב ובין כתפיו שכן ועל דבר זה נתקנא דואג האדומי בדוד כדכתיב כי קנאת ביתך אכלתני וכתיב זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' אם אבא באהל ביתי אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' וגו' הנה שמענוה באפרתה מצאנוה בשדה יער באפרתה זה יהושע דקאתי מאפרים מצאנוה בשדה יער זה בנימין דכתיב בנימין זאב יטרף.

3.

זבחים קיח:

כי אתא רב דימי אמר רבי בשלשה מקומות שרתה שכינה על ישראל בשילה ונוב וגבעון ובית עולמים ובכולן לא שרתה אלא בחלק בנימין שנאמר חופף עליו כל היום כל חפיות לא יהו אלא בחלקו של בנימין כי אזיל אביי אמרה קמיה דרב יוסף אמר חד ברא הוה ליה לכייליל ולא מיתקן והכתיב ויטש (את) משכן שילה וכתב וימאס באהל יוסף ובשבט אפרים לא בחר אמר רב אדא מאי קא קשיא ליה דלמא שכינה בחלק בנימין וסנהדרי גדולה בחלק יוסף מדמצינו בבית עולמים דשכינה בחלקו של בנימין וסנהדרין בחלק יהודה אמר ליה הכי השתא התם מיקרבן נחלות גבי הדדי הכא מי מקרבן הכא נמי מקרבן כדאמר רבי חמא בר' חנינא רצועה היתה יוצאת מחלקו של יהודה ונכנסת לחלקו של בנימין ובה היה מזבח בנוי והיה בנימין הצדיק מצטער עליה לבלעה ה"נ רצועה היתה יוצאת מחלקו של יוסף לחלקו של בנימין והיינו דכתיב תאנת שילה כתנאי חופף עליו זה מקדש ראשון כל היום זה מקדש שני ובין כתפיו שכן אלו ימות המשיח רבי אומר חופף עליו זה העולם הזה כל היום אלו ימות המשיח ובין כתפיו שכן זה העולם הבא.

4.

זבחים קיח:

ת"ר ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים שנה חסר אחת ימי אהל מועד שבגלגל ארבע עשרה ז' שכבשו וז' שחלקו ימי אהל מועד שבנוב וגבעון חמשים ושבע נשתיירו לשילה ג' מאות ושבעים חסר אחת ימי אהל מועד שבמדבר ארבעים חסר אחת.

מקום המזבח

5.

זבחים טב:

בשלמא בית מינכרא צורתו אלא מזבח מנא ידעי אמר רבי אלעזר ראו מזבח בנוי ומיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו ור' יצחק נפחא אמר אפרו של יצחק ראו שמונח באותו מקום ור' שמואל בר נחמני אמר מכל הבית כולו הריחו ריח קטרת משם הריחו ריח אברים אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שלשה נביאים עלו עמהם מן הגולה אחד שהעיד להם על המזבח ואחד שהעיד להם על מקום המזבח ואחד שהעיד להם שמקריבין אף על פי שאין בית במתניתא תנא ר"א בן יעקב אומר שלשה נביאים עלו עמהן מן הגולה אחד שהעיד להם על המזבח ועל מקום המזבח ואחד שהעיד להם שמקריבין אף על פי שאין בית ואחד שהעיד להם על התורה שתכתב אשורית.

6.1

הלכות בית הבחירה פרק ב'

הלכה א'

המזבח מקומו מכוון ביותר ואין משנין אותו ממקומו לעולם שנאמר זה מזבח לעולה לישראל ובמקדש נעקד יצחק אבינו שנאמר ולך לך אל ארץ המוריה ונאמר בדברי הימים ויחל שלמה לבנות את בית יי' בירושלים בהר המוריה אשר נראה לדוד אביהו אשר הכין במקום דויד בגרן ארנן היבوسی.

6.2

הלכה ב'

ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא.

6.3

הלכה ג'

מדות המזבח מכוונות הרבה וצורתו ידועה איש מאיש ומזבח שבנו בני הגולה כעין מזבח שעתידי להבנות עשוהו ואין להוסיף על מדתו ולא לגרוע ממנו.

6.4

הלכה ד'

ושלשה נביאים עלו עמהם מן הגולה אחד העיד להן על מקום המזבח ואחד העיד להן על מדותיו ואחד העיד להן שמקריבין על המזבח הזה כל הקרבנות אף על פי שאין שם בית.

גי בן-הננס

7.1

יהושע פרק ט"ו

ח ועלה הגבול גי בן-הננס אל-כתף היבوسی מנגב היא ירושלים ועלה הגבול אל-ראש ההר אשר על-פני גי-הננס ימה אשר בקצה עמק- רפאים צפונה: ט ותאר הגבול מראש ההר אל-מעין מי נפתוח ויצא אל-ערי הר- עפרון ותאר הגבול בעלה היא קרית יערים.

7.2

יהושע פרק י"ח

טו ופאת-נגבה מקצה קרית יערים ויצא הגבול ימה ויצא אל-מעין מי נפתוח: טז וירד הגבול אל-קצה ההר אשר על-פני גי בן-הננס אשר בעמק רפאים צפונה וירד- גי הננס אל-כתף היבوسی נגבה וירד עין רגל.

מקום הארון

8.

יומא נג:

משניטל ארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתייה היתה נקראת גבוה מן הארץ שלש אצבעות ועליה היה נותן.

9.1

ב"ב ככב.

ולא נתחלקה אלא בכסף שנאמר בין רב למעט אמר רבי יהודה סאה ביהודה שוה חמש סאין בגליל.

9.2

שם

ולא נתחלקה אלא לכספים שנאמר בין רב למעט למאי אילימא לשופרא וסניא אטו בשופטני עסקינן אלא לקרובה ורחוקה כתנאי רבי אליעזר אומר בכספים העלוה רבי יהושע אומר בקרקע העלוה.

10.

מורה נבוכים פרק מ"ה (הועתק ממהדורת הרב קאפח באתר דעת באינטרנט)

וכן אין ספק לדעתי כי אותו המקום אשר קידש אברהם אבינו בחזון, היה ידוע אצל משה רבנו ואצל רבים, כי אברהם כבר ציווה אותם שיהא זה בית עבודה, כמו שבאר המתרגם ואמר, ופלח וצלי אברהם תמן באתרא ההוא ואמר [שעז] קדם ה' הכא יהון פלחין דריא וגוי'. אבל מדוע לא הזכירו בפירוש בתורה ולא ייחדו אלא נרמז עליו ונאמר אשר יבחר ה' וגוי', יש בכך לדעתי שלוש חכמות.

1) האחת כדי שלא יחזיקו בו העמים וילחמו עליו מלחמה קשה כאשר ידעו שהמקום הזה מטרת התורה מכל העולם.

2) והשנית שלא ישחיתוהו אותם שהוא בידיהם עתה ויהרסוהו ככל יכלתם.
3) והשלישית והיא היותר חשובה, כדי שלא יבקש כל שבט שיהא זה בנחלתו וכבוש אותו, ויהיה שם מן המחלוקת והקטטה כמו שאירע בדרישת הכהונה ולפיכך בא הציווי שלא יבנה בית הבחירה כי אם אחר הקמת מלך, כדי שתהא ההחלטה ביד אחד ויסתלקו הקטטות כמו שביארנו בספר שופטים.